УДК 332:502:630.6

С. М. Данькевич,
к. с.-г. н., докторант, Інститут агроекології і природокористування НААН
ORCID ID: 0000-0003-2597-4461

DOI: 10.32702/2306-6792.2022.1.27

ПОТЕНЦІАЛ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ В УСУНЕННІ ДИСБАЛАНСІВ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

S. Dankevych,
PhD in Agricultural Sciences, Institute of Agroecology and Nature Management of NAAS

THE POTENTIAL OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC MECHANISM IN ELIMINATING IMBALANCES IN FORESTRY LAND USE

Регіональні відмінності екологічної та соціально-економічної збалансованості використання земель лісогосподарського призначення зумовлюють необхідність функціонування фінансово-економічного механізму лісогосподарського землекористування. Уточнено та узагальнено сутність і роль фінансово-економічного механізму забезпечення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення як наукової основи подальшого економічного зростання України. Ідентифіковано чинники, сприятливі для забезпечення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення. Запропоновано оцінку рівня збалансованості використання земель лісогосподарського призначення кожного регіону проводити з урахуванням таких значимих індикаторів, як екологічна збалансованість та соціально-економічна збалансованість. Запропоновано запровадити нові показники звітності лісогосподарських підприємств, які можуть бути використані як індикатори збалансованості лісогосподарського землекористування в кожного регіону. Запропоновано методичні підходи до оцінки управлінських заходів щодо екологічної та соціально-економічної збалансованості лісогосподарського землекористування, яка може бути використана задля удосконалення нормативної грошової оцінки земель лісогосподарського призначення, а відтак і податкового стимулювання забезпечення збалансованого використання лісових земель. Розроблено інституціональне підґрунтя забезпечення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення, розроблено конкретні пропозиції внесення змін до законодавчих та інших нормативно-правових актів України.

Regional differences in the ecological and socio-economic balance of forest land use necessitate the functioning of the financial and economic mechanism of forest land use. The essence and role of the financial and economic mechanism of ensuring the balanced use of forest lands as a scientific basis for further economic growth of Ukraine are specified and generalized. The information base of the study is the data of the Global Assessment of Forest Resources of FAO 2020, the data of the Monitoring of Land Relations in Ukraine, the reporting of the State Forest Agency of Ukraine. The study found both negative and positive correlations between different strengths and degrees of influence between factors and performance indicators. Factors favorable for ensuring balanced use of forest lands have been identified. Favorable factors for ensuring the balanced use of forest lands in the national economy are reforestation, forest certification, renewal of fixed assets of forest enterprises through the improvement of investment instruments, reducing the tax burden on forestry activities. It is proposed to assess the level of balance of forest land use in each region, taking into account such important indicators as environmental balance and socio-economic balance. It is proposed to introduce new indicators of reporting of forestry enterprises, which can be used as indicators of the balance of forestry land use in each region. Methodological approaches to the assessment of management measures for environmental and socio-economic balance of forest land use, which can be used to improve the regulatory monetary valuation of forest lands, and thus tax incentives to ensure balanced use of forest lands. The institutional basis for ensuring the balanced use of forest lands has been

developed, specific proposals for amendments to legislative and other normative legal acts of Ukraine have been developed. Ensuring the balanced use of forest lands can ensure further economic growth of Ukraine and the achievement of sustainable development goals set by the Basic Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine for the period up to 2030.

Ключові слова: землі лісогосподарського призначення, збалансоване землекористування, екологічна збалансованість, соціально-економічна збалансованість, інструментарій.

Key words: land for forestry, balanced land use, ecological balance, socio-economic balance, tools.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

"Ведення державної політики в сфері земельних відносин із метою одержання економічної вигоди без урахування екологічних інтересів спричинила екологічну кризу в землекористуванні" [1]. Основними засадами (стратегією) державної екологічної політики України на період до 2030 року [2] до головних причин виникнення проблем у лісовій сфері України віднесено недосконалість системи управління лісовим господарством, яка посилюється відмінностями соціально-економічного розвитку регіонів. У лісовій галузі необхідність усунення регіональних диспропорцій лісогосподарського землекористування викликана "недосконалістю фінансового та економічного механізму" [3]. Втім, наявні диспропорції можна врегулювати завдяки застосуванню універсального інструментарію фінансово-економічного механізму впливу на господарюючі суб'єкти з метою досягнення екологічно безпечного землекористування [1]. За дослідженнями [4; 5] інструментом уникнення існуючих дисбалансів у рівнях соціально-економічного розвитку регіонів є підхід з точки зору концепції збалансованого розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика досягнення збалансованого лісогосподарського землекористування є предметом досліджень широкого кола вчених. Інституціоналізацію лісового сектора економіки в контексті сталого розвитку України досліджено Дребот О. [6—8]. Пріоритети національної стратегії збалансованого розвитку землекористування України досліджено вченими Фурдичко О. [7; 8], Паляничко Н. [7; 8], Подлевська О. [4]. Економічне стимулювання застосування природоохоронних заходів землекористування досліджено вченими Дорош О. та Фоменко В. [1]. Теоретико-методологічні підходи до функціонування економічних інструментів у сфері управління земельними ресурсами досліджено в працях Третяка А. [9], Johansson J. [10]. Показники, які

характеризують стан збалансованості використання земель лісогосподарського призначення та їх взаємовпливи, досліджено вченими Karenlampi P. [11], Сокіл О. [12], Liubachyna A. [13], Bukvareva E. [14], Zamula I. [15], Piwowar-Sulej K. [5]. Проблема впровадження науково обґрунтованих управлінських рішень щодо використання природно-ресурсного потенціалу лісогосподарських земель в діяльності суб'єктів господарювання, функціонування систем економічного стимулювання раціонального використання лісових ресурсів та лісових територій для досягнення збалансованості екологічного, економічного та соціального розвитку територій присвячено праці В. Касюхніча [3]. Однак, незважаючи на значний обсяг теоретичних і методологічних досліджень, низка питань щодо забезпечення ефективного функціонування фінансово-економічного механізму збалансованого використання земель лісогосподарського призначення за регіонами України досі залишаються малоопрацьованими.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті здійснити теоретико-методичне обґрунтування організаційно-економічних чинників удосконалення інструментів фінансово-економічного механізму забезпечення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення в регіональному аспекті.

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставленої мети авторами використано такі методи: діалектичний метод пізнання для аналізу законодавчих та нормативних актів і наукових праць вчених відносно проблематики збалансованого використання земель лісогосподарського призначення; аналіз найбільш актуальних проблем функціонування економічних та фінансових інструментів фінансово-економічного механізму збалансованого лісогосподарського землекористування; синтез і логічне узагальнення концептуальних основ необхідності і передумов удос-

коналення інструментів; монографічний для виявлення чинників удосконалення інструментів; абстрактно-логічний теоретичні узагальнення та формулювання висновків; метод аналогій. Інформаційною базою дослідження є дані звітності Держлісагенства України, Глобальної оцінки лісових ресурсів ФАО 2020, Моніторингу земельних відносин в Україні.

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Вчені [9] акцентують увагу на необхідності збалансування цілей збереження лісів з економічною потребою в вирубці лісів та правом громад отримувати прибуток від експлуатації лісів. Зазначене підкреслює єдність економічних, соціальних та екологічних цілей України, що зумовлює необхідність забезпечення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення [5]. Термін збалансоване використання земель лісогосподарського призначення пропонуємо визначати як систему заходів, при якій досягається динамічна рівновага лісокористування з екологічною системою на основі врахування природних якостей лісових екосистем, властивостей земель лісогосподарського призначення, їх цінності та особливостей природно-просторового розташування, що забезпечить отримання широкого спектру соціальних, економічних, екологічних та культурних вигод для нинішнього і майбутніх поколінь. На підставі проведених нами розрахунків отримано різний характер кореляційних зв'язків між показниками, що дозволило зробити припущення про найважливіші чинники, які мають вплив на забезпечення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення (табл. 1).

Отже, оцінювання міри впливу окремих чинників на рівень певних результативних показників допоможе розрахувати екологічну та соціально-економічну збалансованість лісогосподарського землекористування кожного регіону. Фінансово-економічний механізм збалансованого використання земель лісогосподарського призначення включає широку специфікацію інструментів і прямо та опосередковано закладає екологічну домінанту в діяльність на

Таблиця 1. Оцінка кореляційних зв'язків між показниками використання земель лісогосподарського призначення

Чинник	Результативний показник	Коефіцієнт детермінації	Коефіцієнт кореляції
Продуктивність праці (регіон Карпат)	Середньомісячна заробітна плата (регіон Карпат)	0,9707	0,9852
Продуктивність праці (регіон Лісостепу)	Середньомісячна заробітна плата (регіон Лісостепу)	0,9285	0,9636
Капітальні інвестиції	Чистий дохід	0,9126	0,9553
Продуктивність праці (регіон Степу)	Середньомісячна заробітна плата (регіон Степу)	0,9116	0,9548
Капітальні інвестиції	Чисельність штатних працівників	0,8241	0,9078
Сертифікація лісів	Капітальні інвестиції	0,695	0,8337
Прибуток	Капітальні інвестиції	0,6855	0,8279
Капітальні інвестиції	Наявність висококваліфікованих кадрів	0,6659	0,8160
Створення лісових культур	Сертифікація лісів	0,6178	0,7860
Капітальні інвестиції	Продуктивність праці	0,5648	0,7515
Підвищення кваліфікації працівників	Продуктивність праці	0,5616	0,7494
Продуктивність праці (регіон Полісся)	Середньомісячна заробітна плата (регіон Полісся)	0,5217	0,7223
Капітальні інвестиції	Ступеня зносу основних засобів	0,4993	-0,7066
Прибуток (при зростанні відсотка відрахувань частини чистого прибутку до бюджету)	Капітальні інвестиції	0,4337	0,6586
Рентабельність діяльності	Пожежі	0,384	-0,6197
Фінансові видатки на 1 га площі земель лісогосподарського призначення	Створення лісових культур	0,3067	0,5538
Рентабельність діяльності	Створення лісових культур	0,2117	0,4601
Податкове навантаження	Фінансова стійкість	0,115	-0,3391

Джерело: розраховано автором на основі звітності Держлісагенства України.

землях лісогосподарського призначення [7]. Нами запропоновано підхід до формування структури фінансово-економічного механізму збалансованого використання земель лісогосподарського призначення, який систематизовано за чотирма взаємопов'язаними інструментальними блоками: екологічним, економічним, організаційним та фінансовим (рис. 1).

До екологічних інструментів віднесено такі інструменти, як сертифікація [6, с. 121] та стандартизація; до економічних: податкові пільги, вуглецеві ринки, стабільне інвестиційне середовище, біоенергетика, біоекономіка, формування ринку екосистемних послуг, субсидії, страхування ризиків, компенсація збитків, аналіз показників; до організаційних: удосконалення інституціонального поля, система управління, аудит, аналіз політики, комплексний моніторинг, приватно-державне партнерство, інвентаризація, добровільний кодекс поведінки, освіта, доступ до інформації; до фінансових:

програми платежів за екосистемні послуги, екологічні податки, фіскальна політика, дотації, компенсаційні виплати, відшкодування втрат, кредитна політика, пені, штрафи.

Вчені [14] зазначають, що інструмент управління вимагає врахування причинно-наслідкових зв'язків між показниками, які виникають внаслідок впливу певних чинників. Отже, досліджені нами диспропорції використання лісових земель зумовлюють необхідність оцінки управлінських заходів з метою досягнення збалансованого використання земель лісгосподарського призначення на регіональному рівні. Вчені [15] наголошують про важливість порівняння показників, що характеризують певні результати в умовах економічного дисбалансу на регіональному рівні. Оцінку управлінських заходів щодо забезпечення екологічної збалансованості використання земель лісгосподарського призначення на місцевому та регіональному рівнях пропонуємо здійснити за формулою 1:

$$B_t^e = \sum_{j=1}^n E_{jt} \quad (1),$$

де B_t^e — оцінка управлінських заходів щодо екологічної збалансованості лісгосподарського землекористування конкретного регіону у t -му періоді;

E_{jt} — збалансованість екологічної складової використання земель лісгосподарського призначення в t -му періоді, бал (наприклад, співвідношення фактичної лісистості та оптимальної; співвідношення лісів за першочерговими цілями управління; стан лісової сертифікації; стан накопичення вуглецю в наземній біомасі лісів, у біомасі ґрунту лісів; стан еродованості ґрунтів; оцінка щільності пожеж; тощо);

n — кількість екологічних та соціально-економічних показників, які враховуються при оцінці стану збалансованості використання земель лісгосподарського призначення кожного регіону.

Оцінку управлінських заходів щодо забезпечення соціально-економічної збалансованості використання земель лісгосподарського призначення на місцевому та регіональному

Рис. 1. Схематичне зображення інструментів фінансово-економічного механізму збалансованого використання земель лісгосподарського призначення

Джерело: розроблено автором.

рівнях пропонуємо здійснити за формулою 2:

$$B_t^{ce} = \sum_{j=1}^n CE_{jt} \quad (2),$$

де B_t^{ce} — оцінка управлінських заходів щодо соціально-економічної збалансованості лісгосподарського землекористування конкретного регіону у t -му періоді;

CE_{jt} — показник збалансованості соціально-економічного результату в t -му періоді, бал (наприклад, оцінка капітальних інвестицій на 1 га земель лісгосподарського призначення; співвідношення обсягів фінансування лісових земель та податкового навантаження; оцінка фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності; забезпеченість кадрами відповідної кваліфікації; співвідношення продуктивності праці та доходів працівників тощо);

n — кількість екологічних та соціально-економічних показників, які враховуються при оцінці стану збалансованості використання земель лісгосподарського призначення кожного регіону.

Враховуючи ризик тривалості у лісовому господарстві [11], часовий період t пропонуємо визначати не меншим, ніж 3—5 років. За результатами такої оцінки регіональні поліпшення будуть демонструвати вирішення існуючих проблем та стан досягнення цілей державної

Рис. 2. Структурна схема інформаційного доступу до показників використання земель лісогосподарського призначення

Джерело: розроблено автором.

екологічної політики, які визначені Основними засадами (стратегією) державної екологічної політики України на період до 2030 року [2].

На нашу думку, необхідним є удосконалення чинної методики нормативного оцінювання земель саме лісогосподарського призначення [16] шляхом урахування залежності від запропонованих показників оцінки управлінських заходів щодо стану екологічної та соціально-економічної збалансованості використання земель лісогосподарського призначення. Таким чином нормативна грошова оцінка (НГО) земель лісогосподарського призначення впливатиме на прийняття управлінських рішень щодо збалансованості лісогосподарського землекористування. Оскільки НГО земель є базою для оподаткування, логічно, що лісогосподарські підприємства, які забезпечуватимуть збалансоване використання земель лісогосподарського призначення, повинні мати менше податкове навантаження. Тобто база оподаткування виступатиме економічним інструментом і виконуватиме стимулюючу функцію щодо забезпечення екологічної та соціально-економічної зба-

лансованості використання земель лісогосподарського призначення. Отже, удосконалення методологічних основ функціонування фінансово-економічного механізму сприятиме забезпеченню збалансованого рівня використання лісових земель на місцевому рівні.

Зазначене в свою чергу вимагає розширення показників моніторингу на місцевому та національному рівнях. FAO 2020 [17] наводить дані різних країн про стан і тенденції понад 60-ти пов'язаних з лісами показників. Моніторинг земельних відносин в Україні [18] охоплює 65 показників стосовно стану управління земельними ресурсами. Ми пропонуємо запозичити досвід FAO та запровадити в Ук-

раїні оприлюднення суб'єктами господарювання системи екологічних показників, наприклад, накопичення вуглецю в лісових насадженнях та зміни такого накопичення, доповнивши ними інформаційну базу моніторингу. Перевагами запровадження екологічних показників є пом'якшення або запобігання негативним екологічним, соціальним та економічним впливам [12] землекористування, що буде потужним стимулом формування внутрішньої політики збалансованого використання земель лісогосподарського призначення в Україні.

Інформаційний доступ є компонентом інструменту управління лісогосподарського землекористування [10]. Необхідно зазначити, що збалансоване землекористування можливе за умов поєднання фінансово-економічних інструментів та їх цілеспрямованого впливу на суб'єктів господарювання з урахуванням якості комунікації між представниками органів державної влади, місцевого самоврядування, громади і бізнесу. Вчені [9] до сильних сторін використання земель лісогосподарського призначення відносять значний вплив громадськості

Таблиця 2. Пропозиції внесення змін до законодавчих та інших нормативно-правових актів

Національним класифікатором України клас Лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві віднесено до секції Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство, де основним засобом виробництва, як галузі рослинництва, служить земля. Необхідно законодавчо закріпити, що об'єктом праці для ведення лісового господарства є землі лісгосподарського призначення
За Лісовим кодексом (ст. 2) об'єктом лісових відносин є лісовий фонд України та окремі лісові ділянки, що суперечить нормам Земельного кодексу стосовно встановлення землекористування за цільовим призначенням та потребує змін
Внесення змін до Податкового кодексу, де чітко визначити термін «землі лісгосподарського призначення»
Залишається неузгодженість норм Законів України «Про охорону земель» та «Про державний контроль за використанням та охороною земель» з Лісовим кодексом та Земельним кодексом, які необхідно доповнити нормами стосовно охорони саме земель лісгосподарського призначення, що сприятиме впровадженню системи правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, спрямованих на охорону земель не за наявності біоценозу на поверхні ґрунту, а за цільовим призначенням
Необхідним є чітке визначення та законодавче закріплення не лише джерел фінансування, а і фінансово-економічних інструментів щодо забезпечення збалансованого використання земель лісгосподарського призначення
Забезпечити функціонування Державного фонду розвитку лісового господарства у складі спеціального фонду Державного бюджету України. До джерел формування Державного фонду розвитку лісового господарства необхідно зараховувати частину рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів у частині деревини, заготовленої від рубок головного користування
Розробка нормативно-правових та фінансово-економічних механізмів переведення до категорії земель лісгосподарського призначення сільськогосподарських земель, які вибули із користування і на яких відбулося природне поновлення лісів, врегулювання зміни цільового призначення самозаліснених сільськогосподарських угідь, створення нових лісів приватними юридичними та фізичними особами
Правові межі, встановлені Законом України «Про оцінку земель», передбачають бонітування ґрунтів на землях лісового фонду, тобто в розумінні Лісового кодексу за наявності біоценозу, а не за цільовим призначенням, що також потребує коригування
Нормами ст. 52 Лісового кодексу і Порядком ведення державного лісового кадастру та обліку лісів передбачено ведення державного лісового кадастру на основі інвентаризації лісів, втім ми вважаємо, що доцільно передбачити на основі інвентаризації земель лісгосподарського призначення
Пропонуємо доповнити Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» нормою щодо правових та організаційних засад оцінки впливу лісгосподарської діяльності на стан земель лісгосподарського призначення, що сприятиме забезпеченню екологічної безпеки та збалансованості землекористування
Необхідно розробити та прийняти Закон про ліси в Україні та Порядок використання земель лісгосподарського призначення, в основу якого доцільно покласти раціональні й апробовані принципи інтегрованого екологічного управління польського Закону (Ustawa) про ліси
Слід прийняти та інтегрувати національну програму фінансування лісового господарства, національну програму збалансованого використання земель лісгосподарського призначення України
Удосконалення чинної методики нормативного оцінювання земель лісгосподарського призначення
Розроблення та здійснення державної програми пільгового кредитування; законодавче врегулювання можливості передавати в заставу землі лісгосподарського призначення для отримання кредитів
Створення в Україні Фонду інвестицій, націленого на значне розширення масштабів відновлення лісів у ході Десятиліття Організації Об'єднаних Націй з відновлення екосистем
Зниження нормативу відрахування частини чистого прибутку держлісгоспів, перегляд податкових стимулів на користь забезпечення збалансованого землекористування
Зміни в законодавстві щодо реєстрації майнового права на вуглець, обліку лісгосподарськими підприємствами обсягів накопичення вуглецю в лісових насадженнях

Джерело: розроблено автором.

на процеси лісоземлекористування на місцевому рівні. Хоча на сьогодні лісгосподарські підприємства і переглянути свої стратегії розкриття інформації для громадськості [13], втім, необхідно, щоб звітність лісгосподарських підприємств відображала результати діяльності в контексті екологічної та соціально-економічної збалансованості використання лісових земель, для чого необхідні стандартизовані рамки відображення показників для можливості проведення порівняльного аналізу. Структурна схема доступу зацікавлених сторін до показників звітності про стан лісгосподарського землекористування (рис. 2) наочно демонструє можливості громадського контролю за веденням господарської діяльності на екологічній основі [8].

Методичні рекомендації з розробки звіту з оцінки впливу на довкілля в галузі лісового господарства [19] надають можливості громадсь-

кого контролю таких видів планової діяльності: усі суцільні та поступові рубки головного користування і суцільні санітарні рубки на площі понад 1 гектар; лісгосподарське освоєння на територіях площею 20 га і більше; насадження лісу (крім лісовідновлювальних робіт) на площах понад 20 га.

Вчені [1] наголошують, що наявність інституційної бази відноситься до числа факторів які формують можливості використання інструментів фінансово-економічного механізму. Ідентифікація чинників, сприятливих для екологічної та соціально-економічної збалансованості лісгосподарського землекористування, є основою змін інституціонального підґрунтя забезпечення збалансованого використання земель лісгосподарського призначення. Наведені в таблиці 2 пропозиції щодо розробки та внесення змін до законодавчих та інших нормативно-правових актів сприятимуть форму-

ванню в суспільстві усвідомлення самої парадигми збалансованого використання земель лісогосподарського призначення.

Запропоновані інституціональні зміни гармонізації екологічних і соціально-економічних інтересів лісогосподарського землекористування дадуть можливість підвищити ефективність управління процесом забезпечення збалансованого використання лісових земель кожного регіону.

ВИСНОВКИ

Обґрунтовано залежність досягнення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення від фінансово-економічного забезпечення екологічної безпеки. За результатами дослідження було виявлено як негативну, так і позитивну кореляцію різної сили зв'язку та ступеня впливу між чинниками та результативними показниками. Сприятливими чинниками для забезпечення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення в національній економіці є відтворення лісів, сертифікація лісів, оновлення основних засобів лісогосподарських підприємств через удосконалення інструменту інвестицій, зменшення податкового навантаження лісогосподарської діяльності. Забезпечення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення може забезпечити подальше економічне зростання України та досягнення цілей сталого розвитку, визначених Основними засадами (стратегією) державної екологічної політики України на період до 2030 року.

Запропоновано та науково обґрунтовано теоретичні підходи функціонування фінансово-економічного механізму забезпечення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення, який доводить необхідність розвитку інституцій управління лісогосподарським землекористуванням на засадах удосконалення нормативно-законодавчого поля із залученням різноманітних форм і методів управління, що засновується на науково обґрунтованих підходах. Систематизовано інструментарій фінансово-економічного механізму, який диференційовано відповідно до рівня збалансованості лісогосподарського землекористування кожного регіону, що дає змогу обрати оптимальні інструменти, а також методи їх застосування з метою досягнення екологічної та соціально-економічної збалансованості. Обґрунтовано, що удосконалення показників звітності є інструментом контролю та моніторингу забезпечення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення.

Запропоновано шляхи удосконалення функціонування інституціонального регулятора задля фінансово-економічного забезпечення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення: розроблення та здійснення національної стратегії фінансування збалансованого лісогосподарського землекористування; розроблення та здійснення державної програми пільгового кредитування; законодавче врегулювання можливості передавати в заставу землі лісогосподарського призначення для отримання кредитів; створення в Україні Фонду інвестицій, націленого на значне розширення масштабів відновлення лісів у ході Десятиліття Організації Об'єднаних Націй з відновлення екосистем; зниження нормативу відрахування частини чистого прибутку держлісгоспів до рівня 2018 р.; перегляд податкових стимулів на користь забезпечення збалансованого землекористування; прийняття Закону України "Про екологічне страхування"; зміни у законодавстві щодо реєстрації майнового права на вуглець, обліку лісогосподарськими підприємствами обсягів накопичення вуглецю в лісових насадженнях, розвитку внутрішнього вуглецевого ринку, що дасть можливість додаткових фінансових надходжень. Подальші дослідження будуть спрямовані на удосконалення інструментарію забезпечення збалансованості використання земель лісогосподарського призначення

Література:

1. Dorosh O., Fomenko V., Kupriyanchik I., & Svyrydova L. Фінансово-економічний механізм як універсальний інструментарій переведення землекористування на модель сталого розвитку. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2019. № 2. С. 13—22. URL: doi:<http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2019.02.02>
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19/>
3. Касюхнич В.Ю. Ефективність використання природно-ресурсного потенціалу земель лісогосподарського призначення. Збалансоване природокористування. 2017. № 2. С. 134—139.
4. Подлевська О.М., Красовська Ю.В. Пріоритети національної стратегії збалансованого розвитку України. Економіка і суспільство. 2017. № 8. С. 477—481. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/82.pdf
5. Piwowar-Sulej K. Core functions of Sustainable Human Resource Management. A hybrid

literature review with the use of H-Classics methodology. *Sustainable Development*. 2021. № 29. С. 671—693. URL: <https://doi.org/10.1002/sd.2166>

6. Дребот О.І. Інституціоналізація лісового сектора економіки в контексті сталого розвитку України: монографія. К.: ДІА, 2012. — 336 с.

7. Фурдичко О.І., Дребот О.І., Паляничко Н.І., Данькевич С.М., Інструменти фінансово-економічного механізму збалансованого використання земель лісгосподарського призначення України. *Облік і фінанси*. 2020. № 4 (90). С. 144—157. URL: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4\(90\)-144-157](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4(90)-144-157)

8. Фурдичко О.І., Дребот О.І., Паляничко Н.І., Данькевич С.М., Окабе Й. Еколого-економічна звітність як індикатор стану лісгосподарського землекористування. *Agricultural and Resource Economics E-Journal*. 2021. Vol. 7. № 2. С. 219—250. URL: <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.02.12>

9. Tretiak A., Tretiak V., Sakal O., Kovalenko A., Tretiak N., Shtogryn H. The value added chain in the mechanism of public-private partnership for the development of the land use economy of rural territories. *Agricultural and Resource Economics*. 2020. Vol. 6. № 3. Pp. 112—134. URL: <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.03.07>

10. Johansson J., Ranius Th. Biomass outtake and bioenergy development in Sweden: the role of policy and economic presumptions. *Scandinavian Journal of Forest Research*. 2019. Vol. 34 (8). P. 771—778. URL: <https://doi.org/10.1080/028275-81.2019.1691645>

11. Karenlampi P.P. Capital Return Rate and Carbon Storage on Forest Estates of Three Boreal Tree Species. *Sustainability*. 2021. Vol. 13. № 12. 6675. URL: <https://doi.org/10.3390/su13126675>

12. Сокіл О.Г. Теоретико-методологічні засади бухгалтерського обліку сталого розвитку сільськогосподарських підприємств: монографія. Мелітополь: ТОВ "Колор Принт", 2018. 454 с. URL: http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/8045/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F_%D0%A1%D0%BE%D0%BA%D1%96%D0%BB_2018_%D0%905%20%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%86%D0%B8%D1%8F.pdf

13. Liubachyna A., Secco L., Pettenella D. Reporting practices of State Forest Enterprises in Europe. *Forest Policy and Economics*. 2017. Vol. 78. Pp. 162—172. URL: <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2017.01.019>

14. Bukvareva E., Grunewald K., Klimanova O., Kolbovsky E., Shcherbakov A., Sviridova T., Zamolodchikov D. TEEB-Russia: Towards Natio-

nal Ecosystem Accounting. *Sustainability*. 2021. Vol. 13. № 12. 6678. URL: <https://doi.org/10.3390/su13126678>

15. Zamula I., Tanasiieva M., Travin V., Nitsenko V., Balezentis T., Streimikiene D. Assessment of the Profitability of Environmental Activities in Forestry. *Sustainability*. 2020. № 12, 2998. URL: <https://doi.org/10.3390/su12072998>

16. Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земельних ділянок: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2021 р. № 1147. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-metodiki-normativnoyi-groshovoyi-ocinki-zemelnih-dilyanok-1147-031121/>

17. ФАО. 2021. Глобальная оценка лесных ресурсов 2020 года. Основной отчет. Рим. URL: <https://doi.org/10.4060/ca9825ru>

18. Моніторинг земельних відносин в Україні: 2016—2017. URL: <http://land.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/monitoring.pdf>

19. Про затвердження Методичних рекомендацій з розробки звіту з оцінки впливу на довкілля в галузі лісового господарства. Наказ Міністерства енергетики та захисту довкілля України від 02.03.2020 р. № 136. URL: <https://menr.gov.ua/documents/2749.html>

References:

1. Dorosh, O. Fomenko, V. Kupriyanchik, I. and Svyrydova, L. (2019), "Financial and economic mechanism as a universal tool for translating land use into a model of sustainable development", *Zemleustriy, kadastr i monitorynh zemel'*, vol. 2, pp. 13—22. doi: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2019.02.02>

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine "n the Main Principles (Strategy) of the National Environmental Policy of Ukraine for the Period until the Year 2030", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19> (Accessed 15 Dec 2021).

3. Kasiukhnych, V.Yu. (2017), "Efficiency of use of natural resource potential of lands of forestry", *Zbalansovane pryrodokorystuvannia*, vol. 2, pp. 134—139.

4. Podlevs'ka, O.M. and Krasovs'ka, Yu.V. (2017), "Priorities of the national strategy of balanced development of Ukraine", *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 8, pp. 477—481, available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/82.pdf (Accessed 15 Dec 2021).

5. Piwowar-Sulej, K. (2021), "Core functions of Sustainable Human Resource Management. A hybrid literature review with the use of H-Classics methodology", *Sustainable Development*, vol. 29, pp. 671—693. <https://doi.org/10.1002/sd.2166>

6. Drebot, O.I. (2012), Instytutstionalizatsiia lisovoho sektora ekonomiky v konteksti staloho rozvytku: monohrafiia [Institutionalization of the forest sector of the economy in the context of sustainable development: a monograph], DIA, Kyiv, Ukraine.

7. Furdychko, O.I. Drebot, O.I. Palianycho, N.I. and Dan'kevych, S.M. (2020), "Instruments of the financial and economic mechanism of balanced use of forestry lands of Ukraine", *Oblik i finansy*, vol. 4 (90), pp. 144—157. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4\(90\)-144-157](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4(90)-144-157)

8. Furdychko, O.I. Drebot, O.I. Palianycho, N.I. Dan'kevych, S.M. and Okabe, J. (2021), "Ecological and economic reporting as an indicator of the state of forestry land use", *Agricultural and Resource Economics E-Journal*, vol. 7, no. 2, pp. 219—250. <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.02.12>

9. Tretiak, A. Tretiak, V. Sakal, O. Kovalenko, A. Tretiak, N. and Shtogryn, H. (2020), "The value added chain in the mechanism of public-private partnership for the development of the land use economy of rural territories", *Agricultural and Resource Economics*, vol. 6, no. 3, pp. 112—134. <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.03.07>

10. Johansson, J. and Ranius, Th. (2019), "Biomass outtake and bioenergy development in Sweden: the role of policy and economic presumptions", *Scandinavian Journal of Forest Research*, vol. 34 (8), pp. 771—778. doi.org/10.1080/02827581.2019.1691645

11. Karenlampi, P.P. (2021), "Capital Return Rate and Carbon Storage on Forest Estates of Three Boreal Tree Species", *Sustainability*, vol. 13, no. 12, 6675. <https://doi.org/10.3390/su13-126675>

12. Sokil, O.H. (2018), Teoretyko-metodolohichni zasady bukhholders'koho obliku staloho rozvytku sil'skohospodars'kykh pidpriemstv [Theoretical and methodological principles of accounting for sustainable development of agricultural enterprises], TOV "Kolor Prynt", Melitopol, Ukraine, available at: http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/8045/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F_%D0%A1%D0%BE%D0%BA%D1%96%D0%BB_2018_%D0%905%20%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%86%D0%B8%D1%8F.pdf (Accessed 15 Dec 2021).

13. Liubachyna, A. Secco, L. and Pettenella, D. (2017), "Reporting practices of State Forest Enterprises in Europe", *Forest Policy and Economics*, vol. 78, pp. 162—172. URL: <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2017.01.019>

14. Bukhareva, E. Grunewald, K. Klimanova, O. Kolbovsky, E. Shcherbakov, A. Sviridova, T. and Zamolodchikov, D. (2021), "TEEB-Russia: Towards National Ecosystem Accounting", *Sustainability*, vol. 13, no. 12, 6678. <https://doi.org/10.3390/su13126678>

15. Zamula, I. Tanasiieva, M. Travin, V. Nitsenko, V. Balezantis, T. and Streimikiene, D. (2020), "Assessment of the Profitability of Environmental Activities in Forestry", *Sustainability*, vol. 12, 2998. <https://doi.org/10.3390/su12072998>

16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution "On approval of the Methodology of normative monetary valuation of land plots", available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-metodiki-normativnoyi-groshovoyi-ocinki-zemelnih-dilyanok-1147-031121/> (Accessed 15 Dec 2021).

17. FAO (2021), "Global Forest Resources Assessment 2020 — Main Report", available at: <https://doi.org/10.4060/ca9825ru> (Accessed 15 Dec 2021).

18. Nizalov, D. Dankevych, V. and Ivins'ka, K. (2018), "Monitoring of land relations in Ukraine: 2016—2017", available at: <http://land.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/monitoring.pdf> (Accessed 15 Dec 2021).

19. Ministry of Energy and Environmental Protection of Ukraine (2020), Order "On approval of the Methodological recommendations for the development of the report on environmental impact assessment in the field of forestry", available at: <https://menr.gov.ua/documents/2749.html> (Accessed 15 Dec 2021).

Стаття надійшла до редакції 20.12.2021 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

**Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292**

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73